

Юрій Петришин

Львівський державний інститут фізичної культури

РОЛЯ СПОРТУ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Настав, очевидно, момент, коли в час теперішніх епохальних змін мусимо дещо відійти від так званих емпіричних досліджень. Зупинитись, озирнутись назад, довкола себе й уявити, що чекає наш спорт попереду. І якщо свято віримо у існування нашої незалежної держави, то місце в ній спорту чітко уявити собі не можемо, ба більше дивимось на цю проблему дещо з острахом. Бо ж дійсно, яким блюзнірством може видатись заклик збільшити дотації спорту за рахунок Мінчорнобиля чи Мінохорони здоров'я. А без такої дотації цей хай і великий, але все ж таки уламок „советского“ спорту ніколи не встане на ноги. З іншого боку, як це не прикро, менталітет наших співвітчизників, теж потребує певної корекції, бо люди вважають спорт у кращо-му разі як шкідливий для здоров'я спосіб заробку.

То ж чи потрібен нам спорт?

Як сказав мені один із новоспечених бізнесменів:

— Потрібен, але не зараз, а колись пізніше.

У цьому і полягає наша трегедія.

Колись Франсуа Мор'як назвав ХХ сторіччя „дивовижним сторіччям спорту“. Очевидячки, із зрозумілих причин, для нас таким сторіччям повинно стати ХХІ. І ось чому.

Найбільш поширеною і водночас хибною опінією щодо спорту є така, що для того, щоб про Україну почули в інших країнах хороший спортсмен зробить більше ніж тисяча дипломатів. Та чи не достатньо нам прикладу таких спортивних наддержав, як СРСР чи НДР? Де вони тепер зі своїм спортивним престижем? А щодо того що почують, мовляв, в світі про таку державу, то тут першість вже належить Звїзді Полин. Тобто політична функція спорту є суттєвою і важливою, однак є лише валюром у складній палітрі соціальних функцій спорту.

У наш складний час, коли сповідується принципівна всіх проти всіх, коли Україна перетяга демаркаційними лініями поділу на „бандерівців“ та „руско-явичних“, люмпменів та нуворишів, лівих і правих тощо, спорт, особливо для молоді, може стати одним із чинників внутрішнього „злиття“ великою Батьківщиною. Гадаю, що кожному українцеві буде приємно, коли українці, скажімо, російського походження здобуватимуть спортивну славу нашої держави. І такі приклади вже маємо. Говоримо про особливо актуальну для нас інтергративну функцію спорту.

Як би не повторювалось мов заклинання твердження про інтернаціональний характер спорту, є він, як всіяке культурне явище глибоко національним. І скільки б не старались представити Олімпійські ігри як індивідуальні, а командний залік як неофіційний без змагань націй Олімпіади втрачають всякий сенс. А відтак спорт виховує у молоді відчуття національної

самосвідомості (самототожності) через співпереживання за своїх спортсменів. Недаремно ж П'єр де Кубертен говорив, що „любов до батьківщини є одним із фундаментальних базисів олімпізму“.

Однак, якщо політичну функцію спорту в суспільстві окреслити в найширшому розумінні, то стає очевидним, що найважливішою причиною того для чого нам потрібен спорт є його вплив на доріст.

Всі ми хочемо бачити наших дітей здоровими, розвиненими гармонійно, такими, що за словами Василя Стефаника „головами сягали б під хмари, а ногами твердо крокували по землі“. Сучасний погляд на гармонійність — це успіх у житті в якійсь галузі — науці, мистецтві, спорті тощо при оптимальному рівні розвитку інших здібностей. Головне прагнення до успіху.

Ф. Нітцше писав про те, що усіх людей можна поділити на сильних духом, сильних тілом і сіру масу бездарних людей („Так сказав Заратустра“). Не можемо погодитись із другою частиною твердження, але знаємо, що заняття спортом гартують і дух, і тіло, формуючи повноцінних громадян.

Притчею во язицех стало філістерське твердження про те, що спорт шкодить здоров'ю і тому, мовляв, це явище слід переслідувати. Звичайно можна відповісти просто: спорт це явище не придумане, змагальна діяльність є імманентною природі людини, усе наше життя це змагання. А відтак комусь необхідно бути спортсменом, так само, скажімо, як шахтарем хоча це шкідливо для здоров'я. Але ж достоменно відомо що причиною більшості нозологічних одиниць є недостатня опірність організму хвороботворним чинникам і котра, в свою чергу, залежить від стану душевної рівноваги, задоволення від життя, відсутності депресії. Ні в кого не викликає сумніву, що активні заняття спортом збуджують позитивні емоції, або, як каже А. Воль „формують відчуття задоволення від життя яке може і повинно відчувати кожна людина“. Причину цього явища слід шукати як у гормональному ендорфінному ударі так і у усвідомленні юними спортсменами того, що спорт корисний, робить їх сильнішими, красивішими. Юні спортсмени не відчувають відчуження як від самої праці так і від її результатів.

У час соціальних збурень особливо є так звана функція соціальної мобільності. Те що обивателем вважається як негативна риса спорту якраз є його величезною цінністю. А суть її в тому, що спорт дозволяє визначитись у житті тим людям, котрі в силу своїх інтелектуальних чи, скажімо, морфологічних недоліків не зможуть цього зробити у

інших видах діяльності. Тобто спорт розширює можливості соціальної заангажованості особистості.

Поряд з іншими серйозними захопленнями спорт сприяє так званому ескейпізму — відволіканню молоді від об'єктивних складностей життя (що само по собі є позитивним) не у алкоголі чи бандитизмі, а через корисну для особистості діяльність. Доречно нагадати слова видатного реформатора церкви про те, що спорт служить не лише засобом фізичного розвитку дітей, але й відволікає їх від розпусти, пияцтва, зажерливості і азартних ігор“ (Лютер).

На думку відомого австрійського психолога, послідовника Віденської школи, Віктора Франкла, вкрай негативним для особистості є існування так званого „екзистенційного вакууму“. Тобто відсутність конкретної перспективи, мети як прекрасного засобу відволікання від тяжких дум, депресії, злочинності, суїцидальних спроб. Без сумніву заняття спортом, тобто щоденна робота і поступовий прогрес створюють у дітей важливу, принаймні для них самих, перспективу, заповненість життя, бажання жити. При теперішньому скепсисі це вкрай актуально.

Візьмемо на себе сміливість припустити, що оце щоденне відчуття поступовості росту через працю, мабуть і виховує у дітей розуміння sukcesу як найбільшої цінності демократичного суспільства і, головне, формує розуміння того що успіху можна досягти лише щоденною колопінкою, працею, а не сподіватись на долю чи якісь ризиковані протиправні операції.

Отже найважливішим значенням спорту є його позитивний вплив на здоров'я та риси характеру доросту. Тому й хочемо привернути увагу громадськості на недопуск занепаду в Україні такого стратегічного важливого феномену яким є базовий спорт. Бо ж сказано у Євангелії від Матвія (II, 12): „Від днів же Івана Хрестителя і дотепер Царство Небесне силою береться, і ті, що застосовують зусилля, споживають його...“ Спорт вчить застосовувати зусилля.

Я. Петрик — голова К. Комісії УСЦАК, виконуючи місію Управи УСЦАК, відвідав редакцію Київської „Спортової газети“ в липні 1994 року. Поруч стоїть секретарка редакції.

Чемпіонка зимової Олімпіади в Ліллегаммері — Оксана Баюл, дякує прибулим понад 300 осіб гостям на прийнятті в її і В. Петренка та Г. Змієвської, що його організували УСЦАК і Стейтова Рада УККА.

Промовляє до учасників зібрання в Українському Народному Домі в Нью Йорку голова УСЦАК — М. Стебельський. Сидять за почесним столом: І. Винник, д-р І. Сєрант — голова УСК-у і В. Борзов — голова НОК України.

В часі зустрічі Управи УСЦАК з В. Борзовим Міністром Молоді і Спорту України дня 16 січня 1994 року. Від ліва стоять: О. Твардовський, О. Напора (читає заяву Управи до справ Відродження Спорту в Україні), М. Стебельський (голова УСЦАК), В. Борзов.